

De Tsjechische piloot

De Tsjechische piloot

Het waargebeurd verhaal van Jindrich Beran,
die in de Tweede Wereldoorlog zijn vaderland verloor,
maar dapper bleef strijden en uiteindelijk voor onze
vrijheid in het Oost-Vlaamse Wetteren sneuvelde.

Rocco Leplae

Omslagontwerp: Rocco Leplae

©2025 Rocco Leplae

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever

2025

Voor onze vrijheid

Het is een mooie ochtend, anders dan de sombere dag ervoor toen de lucht helemaal grijs kleurde en het regende. Vandaag hangen er nog enkele wolken, maar het is heerlijk fietsen zo. Ik stop even om naar het langzaam stromend Scheldewater te kijken. De kleur is bruin als de zon zich achter een wolk verstoppt, maar zodra ze terug is, schittert de Schelde en weerspiegelen de tinten blauw, wit en groen. Ik geniet van het mooie uitzicht op de recent gebouwde voetgangers- en fietsersbrug te Wetteren. De brug heeft de vorm van een winkelhaak. Vier dikke kabels houden de fijne strakke structuur aan een reusachtige naald in de hoek ervan op zijn plaats. In de verte ligt Kwatrecht van waar de rivier uit de richting van Gent, langs Melle naar Wetteren komt, tussen een mix van industriegebouwen, weilanden en flarden bos. Hier op de rechteroever, naast het pleintje van waar de fietsersbrug vertrekt, staat het gemeentehuis, opgetrokken in rode baksteen met direct erachter de Sint-Gertrudiskerk. Door haar buitengewoon hoge middenbeuk markeert ze Wetteren opvallend in het landschap.

Een binnenschip schuift met licht gebrom onder mij door in de richting van Kwatrecht. Het schip passeert eerst nog de oude kade, 'den Aard', waar nog net de restanten van de vorige voetgangersbrug te zien zijn. De 'passerelle' zoals de mensen in Wetteren vol weemoed over spreken, heeft zestig jaar lang menig harten van de Wetteraar veroverd.

Nochtans was het niet de eerste keer dat ze hier afscheid moesten nemen van een Scheldebrug. Op oude postkaartjes zijn verschillende bruggen te zien, die niet altijd op exact dezelfde plaats gesitueerd waren. De tijd blijft niet stilstaan. Het verkeer is sinds de jaren zeventig sterk toegenomen. Nu liggen er twee bruggen, één voor het grote verkeer en deze voor de voetgangers en fietsers. Nieuwe plannen voor een volgende brug liggen ondertussen ter discussie op tafel, maar tegenstrijdige belangen in een regio dat geografisch gekneld zit tussen de Schelde, natuurgebieden, industrie, spoor- en autowegen houden de meningen verdeeld.

Achter mij kronkelt de Schelde zich verder langs de Kalkense meersen ter hoogte van Schellebelle dat vredig tussen de rozenvelden en de natuur ligt. In de vorige eeuw zijn vanuit de plaatselijke politiek pogingen ondernomen om ook daar een overbrugging te realiseren, maar deze zijn op niets uitgedraaid. Wie met de wagen aan de andere kant wil moet naar Wichelen want in Schellebelle is alleen een kleine veerpont aanwezig. De dienst bestaat al achthonderd

jaar en is een toeristische trekpleister waar wandelaars en fietsers dankbaar gebruik van maken.

Een grotere zorg voor de inwoners van Schellebelle zijn de spoorwegen die een belangrijke verbinding vormen naar Antwerpen, Brussel en Gent. Niet alleen het personenvervoer, maar ook goederentransporten van en naar de havens maken er gebruik van. Enkele jaren terug werd het pijnlijk duidelijk hoe gevaarlijk die transporten kunnen zijn voor de regio. Na een vreselijk treinongeval net voorbij de grens tussen Schellebelle en Wetteren moesten de hulpdiensten in het holst van de nacht honderden mensen evacueren. Er viel zelfs een dode. Terwijl de rook van de brandende treinwagons richting Schellebelle dreef, wisten de giftige vloeistoffen zich ongemerkt via een oud rioleringsstelsel een weg te banen pal onder het centrum van Wetteren tot aan 'den Aard'. Het daarbij gevormde gas drong er een huis binnen en ontnam er spijtig genoeg het leven van de bewoner. Ook de treinbestuurder overleed enige tijd na het ongeval. Het voorval staat gebrandmerkt in ieders herinnering en het mag een wonder zijn dat toen niet meer slachtoffers zijn gevallen.

Ongeveer ter hoogte van het treinongeluk deed zich aan het begin van mei 1940 een ander drama voor. Een Tsjechische piloot werd na een moedig luchtgevecht boven Wetteren en Schellebelle dodelijk getroffen en stortte in de buurt neer. Hij behoorde tot de honderden Tsjechische militairen die

hun land waren kwijtgeraakt en in uiterst moeilijke omstandigheden waren gevlucht. Het waren uitstekende piloten die hier voor onze vrijheid kwamen vechten, vastberaden om onze gezamenlijke vijand te verslaan. Zijn naam was Jindrich Béran. Hij was de eerste Tsjechische piloot die in de strijd tegen de Duitsers sneuvelde ...

1938

De Moldau

In het bos van het nationaal natuurpark van Šumava dat zich aan de grenzen van Tsjechië, Oostenrijk en Duitsland uitstrekt, liggen de bronnen van de beroemde Moldau rivier. De bergachtige omgeving met haar eindeloze dichte Boheemse bossen, kristalheldere gletsjermereen, wilde rivieren en de in mysterieuze mist verhulde dalen leent zich uitstekend om te wandelen of te fietsen. Dit bijna ongerept natuurschoon trekt jaarlijks een groeiende groep toeristen aan, maar de rust die de Moldau rivier en haar omgeving uitstraalt, verbergt een bewogen geschiedenis. Niets doet vermoeden dat hier in de jaren vijftig de Russen tientallen houthakkersnederzettingen met de grond gelijk hebben gemaakt, voor het waanzinnig idee hun ideologie van de rest van de wereld af te scheiden met prikkeldraad, wachtposten en mijnenvelden.

De regio was ook een grote inspiratiebron geweest voor gelukzoekers en kunstenaars, zoals de Tsjechische componist Bedřich Smetana in de negentiende eeuw. Hij was een nationalist in hart en nieren en liet dit duidelijk in zijn muziek horen. Zijn meesterwerk 'Má vlast' (Mijn vaderland)

maakte hem wereldberoemd. Het bestaat uit zes symfonische gedichten, waaronder de 'Moldau' het bekendste is. Bedrich Smetana verhaalt hierin het verloop van de rivier dat langzamerhand uitdrukkelijk wordt in het landschap.

Het symfonische gedicht welt met een eenvoudige fluitmelodie aan: het allereerste kabbelend watertje van wat we nauwelijks al de Moldau kunnen noemen. Weldra wordt het kleine beekje breder en verschijnen de strijkers als elfjes met de bekende hoofdmelodie die het leidend motief zal vormen.

De muziek slingert vrolijk tussen de bomen en langzamerhand wordt het beekje een rivier. Als ze haar geboortebos achter zich laat en nieuwsgierig op ontdekking gaat, opent voor haar een nieuwe wereld. Terwijl ze verder in het glooiend landschap van Bohemen reist in de richting van het noorden, beleeft ze allerlei avonturen en maakt ze kennis met de romantiek van het plattelandsleven.

Ze is getuige van een jachttafereel en belandt daarna midden in een traditioneel huwelijksfeest waar ze mee ten dans wordt gevraagd en de eer krijgt het jonge paar een eind met haar mee te voeren.

Die Moldau

Mà Vlast

Bedrich Smetana

Andante

Piano

dolce *mf* *f* *mf*

Pno.

1. 2.

Pno.

f *crescendo* *8va*

8va

Pno.

sfz *f* *crescendo* *sfz* *sf*

Pno.

sf *sf* *mf*

Maar na een spannende dag begint het langzaam te schemeren en wordt uiteindelijk alles stil. Alleen het constante geruis en gekabbel van het water is nog hoorbaar. Op de achtergrond klinkt weer zachtjes de fluittonen uit het begin van het muziekstuk totdat de duisternis valt en alle drukte verdwenen is.

Nu verschijnen de strijkers opnieuw op het toneel. Met hun langzame melodie leiden ze de rivier naar de donkere nacht. Lang duurt het niet. Stroomafwaarts dreigt iets de rust te verdringen. Plots schrikt de rivier wakker. Haar hart gaat geweldig tekeer. Ze begint alsmaar sneller te stromen ...

Maruška

In het flauwe maanlicht dalen drie mannen het pad af. Ze komen vanuit het afgelegen dorpje Třebsín dat even hogerop op zo'n vijftien kilometer ten zuiden van Praag in een diepe slaap verweekeld is. Zwijgend stappen ze tussen de struiken in de richting van de rivier. Het enige wat de lucht vult is het tjirpend gezang van krekels, die met hun schrill geluid vrouwtjes proberen aan te trekken. Het pad is steil en bezaaid met losse stenen en hier en daar steken puntige rotsen uit de grond. Het gaat moeizaam. De mannen kennen de weg, maar zijn voorzichtig om te vermijden dat ze struikelen. Een roerloos lichaam, laat zich gewillig meevoeren maar maakt het hen lastig. Met twee dragen ze de zware last al waggelend en hijgend mee terwijl het grind bij iedere stap onder hun voeten kraakt.

Eén man loopt voorop en houdt behoedzaam de omgeving in het oog. Om beurten wisselen ze van positie. Dat gaat zo door totdat het pad abrupt eindigt bij een afgrond en ze halt moeten houden. Beneden is het kolkend water van de rivier hoorbaar. Het zijn de watervallen van de Moldau met wild ops pattend water dat met ontembare kracht door de bocht van een meander beukt. De rivier protesteert in een laatste wanhoopspoging tegen wat haar te wachten staat. Stroomafwaarts zijn de voorbereidende werkzaamheden

gestart voor een nieuw te bouwen dam. Het zal het karakter en de ziel van de rivier voorgoed ontnemen.

Met een zucht laten de twee dragers hun last op de grond zakken waar het roerloos aan de rand van de afgrond blijft liggen. Minutenlang kijken de mannen besluiteloos rond, tot ze een paar stappen terugkeren. Enkele meters verder houden ze halt en beginnen op gedempte toon zenuwachtige woorden uit te wisselen. Vingers wijzen naar de jongste onder hen. Het duurt een eeuwigheid totdat die met het hoofd gebogen naar het lichaam toeloopt, knielt en met een korte krachtige beweging het in de afgrond duwt. Een seconde later is een doffe plof hoorbaar. De jonge man aarzelt even en veert terug rechtop. Onbeweegbaar blijft hij naar de diepte staren waarin zoeven zijn slachtoffer verdween. Hij overweegt om het achterna te springen, wankelt ...

‘Gustav!’

Een van de anderen pakt hem bij zijn arm vast en brengt hem terug tot positieven. Daarop maken de mannen zich snel uit de voeten en verdwijnen in het duister.

Langzamerhand wordt het licht en werpt de zon haar eerste stralen op het bruisend water. De Moldau is intussen woeliger en onrustige houtblazers leiden ons naar een climax. Terwijl de zon de hemel opklimt

schudt ze ons wakker uit een boze droom en klaart alles op. De hoge golven verdwijnen en er komt eindelijk weer rust. Langzaam paradeert de volwassen rivier als een overwinnaar door de hoofdstad Praag. Smetana toont zijn schitterende hoofdmelodie, die in E-majeur naar een statig, maar ook krachtig eind loopt.

Dertig kilometer voorbij Praag verenigt de Moldau zich met de Elbe om daarna samen het land te verlaten. Op dat ogenblik heeft de Moldau een spectaculaire reis van vierhonderd veertig kilometer achter de rug en is daarmee de langste rivier van Tsjechië. In het Tsjechisch heet ze trouwens 'Vltava', wat zoveel betekent als wild, reizend water. Met de Elbe zal ze nog kilometers door Noord-Duitsland moeten afleggen, om uiteindelijk bij Hamburg uit te monden in de Noordzee.

De volgende dag doet een arbeider van de dam tijdens zijn middagpauze tot zijn grote ontsteltenis een afgrijselijke ontdekking. Tussen de rotsen aan de oever ligt het levenloze lichaam van een jonge vrouw.

Later op de dag blijkt het om Marie Jarušková te gaan, de dochter van de hoteluitbater in het centrum van het dorp. In het hotel 'U Novotných' komen geregeld mensen uit de hoofdstad hun zomervakantie doorbrengen, maar men biedt er ook onderdak en maaltijden aan arbeiders van de

dam. Het dorp is geschokt door het vreselijke nieuws. Maruška, zoals de bewoners haar noemen, was erg geliefd. Ze was een aardig, rustig meisje dat graag meehielp in de zaak van haar ouders.

De lijkschouwing blijft zonder resultaat zodat de hoofdinspecteur beslist om het onderzoek naar de doodsoorzaak stop te zetten. De politie heeft vele inwoners ondervraagd, maar geen van allen weet een antwoord te geven op de vraag wat er zou zijn gebeurd.

Officieel houdt men het op een wanhoopsdaad of een spijtig ongeluk. Sommige dorpelingen hebben hun twijfels. Voor de nabestaanden blijft naast het gemis en verdriet alleen een duister vermoeden over.

Augustin Přeučil, een jongeman uit het naburig dorp Závist, is volledig van de kaart als ook hij het vreselijk nieuws verneemt. Een beklemmend gevoel grijpt naar zijn keel en hij loopt het huis uit om te kotsen. Nadat hij wat op adem kan komen kijkt hij verbitterd over de heuvels. De wereld ziet er helemaal anders uit nu.

Maruška, Maruška... Al geruime tijd kan hij alleen maar aan haar denken. Hij was verliefd op het meisje. Hij zou alles gedaan hebben om haar voor zich te winnen, maar ze aarzelde. Het dreef hem tot de wanhoop en nu, net nu, is dit gebeurd. Och Maruška. Waarom toch? Hij kan het maar niet

vatten. Zijn liefde voor haar zal voor altijd onbeantwoord blijven.

Hoog in de lucht vliegt een eenzaam vliegtuig langzaam voorbij. Het is een tweedekker, een militair jachtvliegtuig van het type Avia B-534, afkomstig van de Kbely luchthaven nabij Praag, weet Augustin en hij vraagt zich af wat het hier in zijn eentje komt doen. Terwijl het silhouet van de tweedekker in de richting van Moravië kleiner wordt en uiteindelijk verdwijnt, doet het hem eraan herinneren dat hij zijn ransel nog moet klaarzetten. Veel zin heeft hij er niet in, het liefste loopt hij weg, ver hier vandaan, maar zijn militaire plicht roept. De volgende dag moet hij zich melden in de kazerne om zijn pilootopleiding voort te zetten.

Jindrich

‘Tante Emilie! Tante Emilie!’

Emilie kijkt op van haar werk en ziet de lachende meisjes, Eliska en Lenka, een tweeling van twaalf, zwaaiend het erf van de boerderij oplopen. De hond blaft en kwispelstaart, draait een rondje van opwinding en rent dan dolenthousiast, bijna dansend met hen mee. De kippen op het erf waren rustig graantjes aan het pikken. Ze schrikken zich rot en vliegen in paniek luidkeels uit elkaar onder hevig protest van de haan die op een veilige afstand boven op een mesthoop hen gadeslaat. De zomer nadert zijn einde en de droogte van de voorgaande maanden heeft het Moravisch heuvelland een goudgele kleur gegeven.

‘Tante Emilie, Jindrich is op komst. Jindrich is daar’, roepen de meisjes door elkaar.

Jindrich is de jongere broer van Emilie en geliefd bij zijn nichtjes, maar ze noemen hem nooit nonkel, altijd bij zijn voornaam. Emilie stopt met schotels wassen, droogt haar handen af en komt in de deuropening staan. Vol verwachting kijkt ze naar de lucht. In de verte wordt een object langzaam groter. Een brommend geluid zwelt aan. Jindrich! Ze glimlacht. Eindelijk, denkt ze. Jindrich is haar